

BUITEN

8^e JAARGANG N°. 31

ZATERDAG 1 AUGUSTUS 1914.

Foto C. Steenbergh.

TOREN EN RUÏNE DER OUDE KERK TE WARMOND. IN 1573 TIJDENS HET EERSTE BELEG VAN LEIDEN DOOR DE SPANJAARDEN VERWOEST.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

TOREN EN RUÏNE DER OUDE KERK TE WARMOND. ILL. BLZ. 365	
DE STERRENHEMEL IN AUGUSTUS, DOOR A. A. N., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 366—367
GELUK, (GEDICHT), DOOR EDITH HEIDE	BLZ. 367
HET KASTEEL HILLENRADE TE SWALMEN, DOOR A. J. A. FLAMENT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 368—371
DE DAG VAN DEN TIJGER, DOOR H. J. VAN MOOK	BLZ. 369
ELBURG, (SLOT), DOOR TOM SCHILPEROORT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 372—374
DE AARDAPPEL, DOOR K. SIDERIUS, GEÏLLUSTREERD. BLZ. 374—375	
EEN FRAAIE ROZELAAR TE ROERMOND, GEÏLLUSTR.	BLZ. 375
DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST, DOOR WILLIAM LE QUEUX (31)	„ 376
DE GEVANGEN GENOMEN CHEF VAN DEN GENERALEN STAF PUTNIK. ILLUSTRATIE	„ 376
HET TOONEEL VAN HET NATUUR-THEATER TE BERGEN (N.-H.). ILLUSTRATIE.	„ 376

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alies wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

DE STERRENHEMEL IN AUGUSTUS.

HET volgende overzicht geeft den stand der Sterrebeelden voor 19.5 uur sterretijd, d.i. omstreeks 10 uur middelen tijd. Men zie het Augustuskaartje in de „N. R. Ct.”, dat voor 19 uur sterretijd geldt.

Zenith: Draak, Lier, Zwaan;

Noorden: Kleine Beer, Giraffe, Lynx, Wagenman;

Noordoosten: Cassiopeia, Cepheus, Perseus;

Oosten: Andromeda, Driehoek, Hagedis, Pegasus, Ram, Visschen;

Zuidoosten: Kleine Paard, Waterman, Zwaan;

Zuiden: Arend, Dolfijn, Pijl, Schild van Sobieski, Schutter, Slang, Steenbok; Vos;

Zuidwesten: Schorpioen, Slangendrager;

Westen: Boötes, Hercules, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, Kroon, Slang, Weegschaal;

Noordwesten: Groote Beer, Draak.

De *Me'kweg* is in Augustus bij afwezigheid van maanlicht prachtig. Hij spant te 10 uur een wijden boog van het Noordnoordoosten naar het Zuidzuidwesten, en zijn helderste deelen

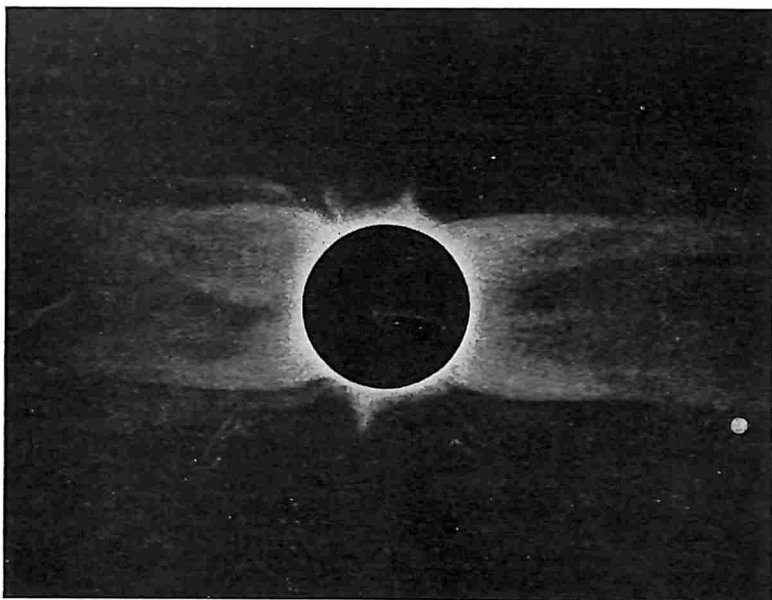

Fig. 1. CORONA VAN 18 MEI 1901.

staan, in het sterrenbeeld Zwaan, bijna in top. In de sterrenbeelden Arend en Schutter begint de merkwaardige verbrokkeling tot losse lichtplekken, die zoo bedriegelijk op dampkringswolken gelijken.

Algol minima zijn te zien: den 12^{en} Augustus even na middernacht en den 15^{en} te 10 uur. De veranderlijke ster *Mira Ceti* is in het eind van Juli als ster van de 8ste grootte uit de morgenschemering te voorschijn gekomen; ze zal de eerstvolgende weken veel zwakker worden en waarschijnlijk in October haar minimum bereiken.

Het *Zodiakaallicht* zal in het laatst van Augustus — het is den 21sten Nieuwe Maan — aan den Oosthemel zichtbaar zijn, eenige uren vóór zonsopkomst. Ook de *Gegenschein* is misschien dan wel te vinden, in het sterrenbeeld Waterman.

De *tijdsvereffening* is in Augustus van gering bedrag. In het begin der maand is zon 6 minuten bij de klok achter, maar de achterstand wordt langzamerhand kleiner en is in het begin van September ingehaald.

Augustus is de maand bij uitnemendheid voor de waarneming van *vallende sterren*. Reeds van 20 Juli af beginnen zich *Perseiden* te vertoonen en deze zwerm blijft zeker tot 20 Augustus werkzaam. Als de *Perseiden* het talrijkste zijn, 9—12 Augustus, ziet men er vaak 100 en meer per uur: gewoonlijk zijn er wel zooveel zeer heldere meteoren bij, dat, al hindert dit jaar de maan — die 5 Augustus vol is — het toch wel de moeite waard zal zijn, er op te letten. Op het Augustuskaartje van de „N. R. Ct.” is te zien hoe het straalpunt van 19 Juli tot 18 Augustus langzaam naar het Oosten opschuift, van Cassiopeia door Perseus naar het sterrenbeeld Giraffe.

Mercurius kan onder vrij gunstige omstandigheden in de eerste dagen van Augustus als morgenster gezien worden. De grootste elongatie bedraagt 19° en de planeet komt ruim anderhalf uur vóór de zon op.

Venus is een zeer heldere avondster, maar de planeet staat vrij laag in de schemering en gaat half Augustus nog geen anderhalf uur na de zon onder. De schijngestalte is nog steeds iets voller dan Eerste Kwartier. De schijf neemt nu snel toe: de middellijn meet 1 Augustus 16", den 31sten 22".

Mars is nauwelijks meer waarneembaar. Bezitters van kijkers mogen niet verzuimen, den 5^{en} Augustus na zonsopgang op den samenstand der planeet met *Venus* te letten; te 8 uur bedraagt de afstand maar iets meer dan 10' (*Mars* ten Noordoosten van *Venus*).

Jupiter is den heelen nacht zichtbaar. De planeet komt den 10^{en} Augustus in oppositie met de zon en loopt terug, d. i. Westwaarts, in het sterrenbeeld Steenbok.

Saturnus is in de morgenschemering in den Stier zichtbaar en komt half Augustus al een half uur na middernacht op.

Den 21^{en} Augustus heeft de groote astronomische gebeurtenis van dit jaar plaats: een *totale zonsverduistering*, het zeldzame en prachtige hemelwonder, dat de algemeene belangstelling die het geniet dubbel en dwars waard is.

In zekeren zin is een totale zoneklips geen zeldzaam verschijnsel te noemen. Eklipsen treden op telkens wanneer de zon, op haar jaarlijksche baan langs de ekliptika, in de nabijheid komt van de snijpunten met de maansbaan, de zogenaamde *knoopen*, d. i. dus tweemaal per jaar; niet in een *kalenderjaar* maar in het *eklipsjaar*, dat 19 dagen korter duurt, daar de maansknoopen per jaar 19° „terug”, de zon tegemoet, schuiven, en een boog van 19° door de zon in 19 dagen wordt afgelegd. In „Buiten” heb ik sedert het eerste verschijnen van het weekblad de volgende zonsverduisteringen aangekondigd:

DATUM.	AARD.	DUUR.
10 Juli 1907	ringvormig	m.
3 Januari 1908	totaal	4.2
28 Juni „	ringvormig	
23 December „	„	
17 Juni 1909	„	
12 December „	partieel	
9 Mei 1910	totaal	4.2
2 November „	partieel	
28 April 1911	totaal	5.0
22 October „	ringvormig	
17 April 1912	ringvormig en totaal	0.0
10 October „	totaal	2.0
16 April 1913	partieel	
31 Augustus „	„	
30 September „	„	
25 Maart 1914	ringvormig	
21 Augustus „	totaal	2.2

Uit het lijstje ziet men:

- 1°. dat de eklipsen wel telkens om het halve jaar voorkomen, maar
- 2°. dat de datum terugschuift en wel gemiddeld 2 tot 3 weken per jaar;
- 3°. dat er gewoonlijk één eklips in het halve jaar plaats heeft, een enkele maal (1913) twee, met een tusschenpoos van 29.5 dagen;

- 4°. dat de duur der totaliteit (laatste kolom) hoogstens een paar minuten bedraagt, en
- 5°. dat er, behalve 5 partieele, 12 centrale eklipsen in het beschouwde tijdvak voorkwamen, waarvan 6 ringvormig en 5 totaal; de merkwaardige maar eigenlijk toch nauwelijks totale eklips van 17 April 1912 wordt dan niet medegerekend.

Dat de ringvormige verduistering vaker voorkomt dan de totale, is een gevolg daarvan, dat, ofschoon zon en maan wel, ruwweg geschat, beide een halven graad middellijn hebben, toch bij nader inzien de maan gemiddeld 2.1% kleiner lijkt dan de zon. Gemiddeld, want door de ellipticiteit van de aardbaan kan de zon iets (1.6%), door de zooveel grootere ellipticiteit van de maansbaan kan de maan vrij veel (in maximo 8.2%) in schijnbare grootte variëren, en zoo is dus een maan, groot genoeg om de zon te bedekken en een totale eklips te geven, zeer wel mogelijk, ofschoon het oorspronkelijke verschil van 2.1% in het nadeel van de maan toch de kans voor een ringvormige eklips het grootste maakt.

Hoe dit zij, in elk geval is er volgens het lijstje in 7 jaar vijf malen de gelegenheid geweest, een totale zonsverduistering te zien. Is derhalve, voor de gehele aarde genomen, het verschijnsel niet zeldzaam, gansch anders wordt de kwestie, wanneer men bedenkt, dat een totale zoneklips altijd maar op een smalle strook van totaliteit zichtbaar is, die voor de zeer „lange” verduisteringen (van 6 en 7 minuten) een breedte van 250 K.M. en meer kan verkrijgen, maar die ook wel eens niet breder dan 20 tot 40 K.M. is. Een totale eklips is gemiddeld maar op het duizendste deel van den aardbol zichtbaar. Wie de verduisteringen, in het bovenstaande lijstje genoemd, alle wilde bijwonen, zou in 1908 en 1911 naar een of ander eiland in de Stille Zuidzee hebben moeten reizen, in 1910 naar Tasmanië, in 1912 naar Brazilië; en hij zal zich nu naar Noorwegen, Zweden of Rusland hebben te begeven. Voor landen van de uitgebreidheid der meeste Europeesche en Amerikaansche Staten is een totale zoneklips een uiterst zeldzaam verschijnsel, dat niet vaker dan misschien eens in de vijf of tien eeuwen verwacht kan worden. Nederland zag de laatste in 1433.

Dit alles verhindert niet, dat soms bepaalde landstreken een tijdlang zeer bevoordeeld worden. Gelijk er regelmaat te vinden is in de chronologie der eklipsen — reeds meermalen bracht ik in „Buiten” den *Saros* van 18 jaren en 11 dagen en den *cyclus van Meton* van juist 19 jaren ter sprake — zoo desgelijks in hun geografie. Spanje zag totale eklipsen in 1900, 1905 en 1912, Noorwegen zag er een in 1896 en zal nu weder het voorrecht genieten.

Maar het verschijnsel is niet alleen merkwaardig door zijn zeldzaamheid, het is bovendien buitengewoon indrukwekkend. Men heeft den 17^{en} April 1912 in Zuid-Limburg al kunnen vermoeden wat het zou kunnen worden: daar brak de voorstelling af, toen het mooiste, het spannendste juist moest komen. Waren de omstandigheden in 1912 zóó geweest, dat de maan eenige procenten grooter geleden had, dan zou op het prachtige moment van de smalle zonsikkel die zich aan den Oostrand in afzonderlijke druppels of kralen verdeelde en toen verdween, om vervolgens onmiddellijk aan den Westrand weer te voorschijn te komen, plotseling dat nog veel ongemeenere schouwspel gevolgd zijn van de inktzwarte maan omgeven door den prachtigen zilveren stralenkrans, dien men *corona* noemt.

Een schouwspel, dat te midden der wilde wolkengevaarten in 1905 aan de samengestroomde menigte te Burgos een lang aangehouden kreet van bewondering ontlokte. Die steeds sneller, eindelijk benauwend snel invallende schemering, die zilveren corona met hier en daar een *protuberans* langs den zwarten maansrand, die vreemd-sombere kleuren — vaalblauw de hemel, rossig verlicht de wolken — het is alles van een beklemmende geheimzinnigheid, die mensch en dier onder den indruk brengt. Ook de dieren: kippen gaan op stok, koeien zoeken als bij de nadering van een zwaar onweer troost bij elkaar, vogels staken hun gezang. Een totale zonsverduistering is een der meest overweldigende verschijnselen, die de hemel ons biedt.

Er zijn in de weinige minuten vlak vóór en tijdens de totale verduistering vele merkwaardige verschijnselen, die de aandacht vragen: de wonderlijk-scherpe schaduwen, als de zonsikkel smal gaat worden, de sterren die, Venus het eerst, te voorschijn komen, de aanstormende maanschaduw, de zonderlinge *vliegende schaduwen*, welke men herhaaldelijk bij begin en eind der totaliteit heeft waargenomen, en niet het minst het plotseling opflitsende heldere-lijnspectrum dat de verdwijnende smalle zonsikkel in een spectroscop te zien geeft. Maar het sterkst boeit toch de *corona* den toeschouwer.

Al zou een waarnemer, sedert men van de totale zoneklipsen geregelde studie maakt, alle eklipsen afgereisd zijn, — en overal

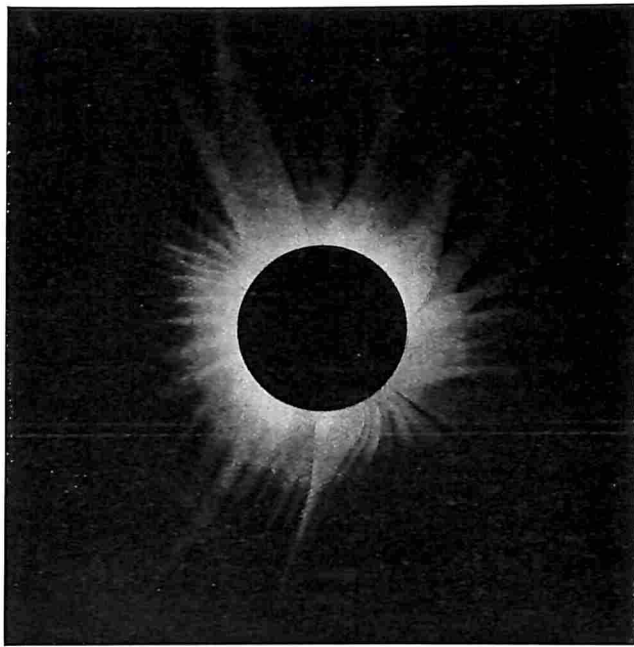

Fig. 2. CORONA VAN 30 AUGUSTUS 1905.

en altijd mooi weer getroffen hebben — dan nog zou hij alles samen slechts gedurende een groote anderhalf uur gelegenheid gehad hebben, het geheimzinnige verschijnsel te bestudeeren. Van de corona is nog maar bitter weinig bekend. Een der best geconstateerde feiten is wel, dat de elfjarige periode, welke alle of althans bijna alle verschijnselen op de zon, de zonnevlekken in de eerste plaats, beheerscht, ook in den vorm der corona merkbaar is. Bij een minimum van zonnevlekken is de vorm langgerekt (fig. 1 op pag. 366), bij een maximum straalt de corona naar alle zijden uit (fig. 2 hiernaast). Het voorlaatste minimum viel in Februari 1901 en het laatste werd in Mei 1912 verwacht, maar is naar het schijnt pas in den loop van 1913 gekomen. In elk geval hebben wij dit jaar de langgerekte corona te verwachten, zooals Nederlandsch-Indië die den 18^{en} Mei 1901 aanschouwde (fig. 1).

De witte stip links op de afbeelding stelt de ster *Regulus* voor, die den 21^{en} Augustus a.s. op 1° 10' afstand (2½ zonsmiddellijn) ten Oosten van de zon verschijnen zal. De heldere sterren, die verder tijdens de invallende schemering in de omgeving der zon zichtbaar zullen worden, vindt men op fig. 3 (hieronder) aangegeven. Men lette vooral op de planeet *Mercurius*, gemakkelijk te vinden, als men *Venus* eenmaal in het vizier heeft. Ten gerieve van hen die het prachtige schouwspel in Noorwegen, Zweden of Rusland willen gaan genieten, geef ik hier den loop der „centrale lijn”. De punten waarvan de Oosterlengte (ten opzichte van Greenwich) en de Noorderbreedte in de beide eerste kolommen gegeven zijn, worden door de maanschaduw bereikt op tijdstippen, die in de 3e kolom in Greenwich-tijd, in de 4e in plaatselijken tijd zijn aangegeven; de duur der totale verduistering eindelijk in in de 5e kolom te vinden.

O. L.	N. Br.	Gr. tijd.	Pl. tijd.	Duur.
11° 58'	66° 24'	12 u 5 m	12 u 53 m	2 m 6 s
15 29	64 15	12 10	1 12	2 8
18 27	62 9	12 15	1 29	2 10
21 2	60 6	12 20	1 44	2 12
23 21	58 4	12 25	1 58	2 13
25 27	56 5	12 30	2 12	2 14
27 24	54 7	12 35	2 25	2 14
29 14	52 10	12 40	2 37	2 13
31 1	50 14	12 45	2 49	2 13
32 45	48 18	12 50	3 1	2 12
34 29	46 23	12 55	3 13	2 10
36 13	44 28	1 0	3 25	2 8

De „strook van totaliteit” is nagenoeg 160 KM. breed. Het is natuurlijk wel gewenscht, zoo goed mogelijk een punt op de centrale lijn op te zoeken, maar op een paar KM. komt het niet aan; zelfs op 40 KM. afstand van de centrale lijn duurt de totale verduistering ten naastebij 90 pCt. van het opgegeven aantal seconden, en verliest men dus 13 seconden. A. A. N.

GELUK.

Droomend ben ik door 't bosch Avondschemer stil grijsde aan,
 gegaan, Rood gloeide 't ontluikende hout.
 Langs plekje, tintlend van goud, En lang nog bleef 'k luiste-
 En blij ving ik te zingen aan rend staan,
 In 't groene, zon-lichte woud. 't Harte vol Lente-zon-goud.

EDITH HEIDE.

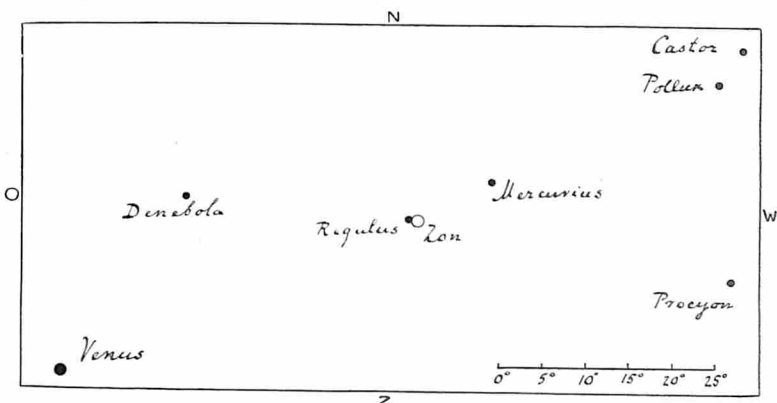
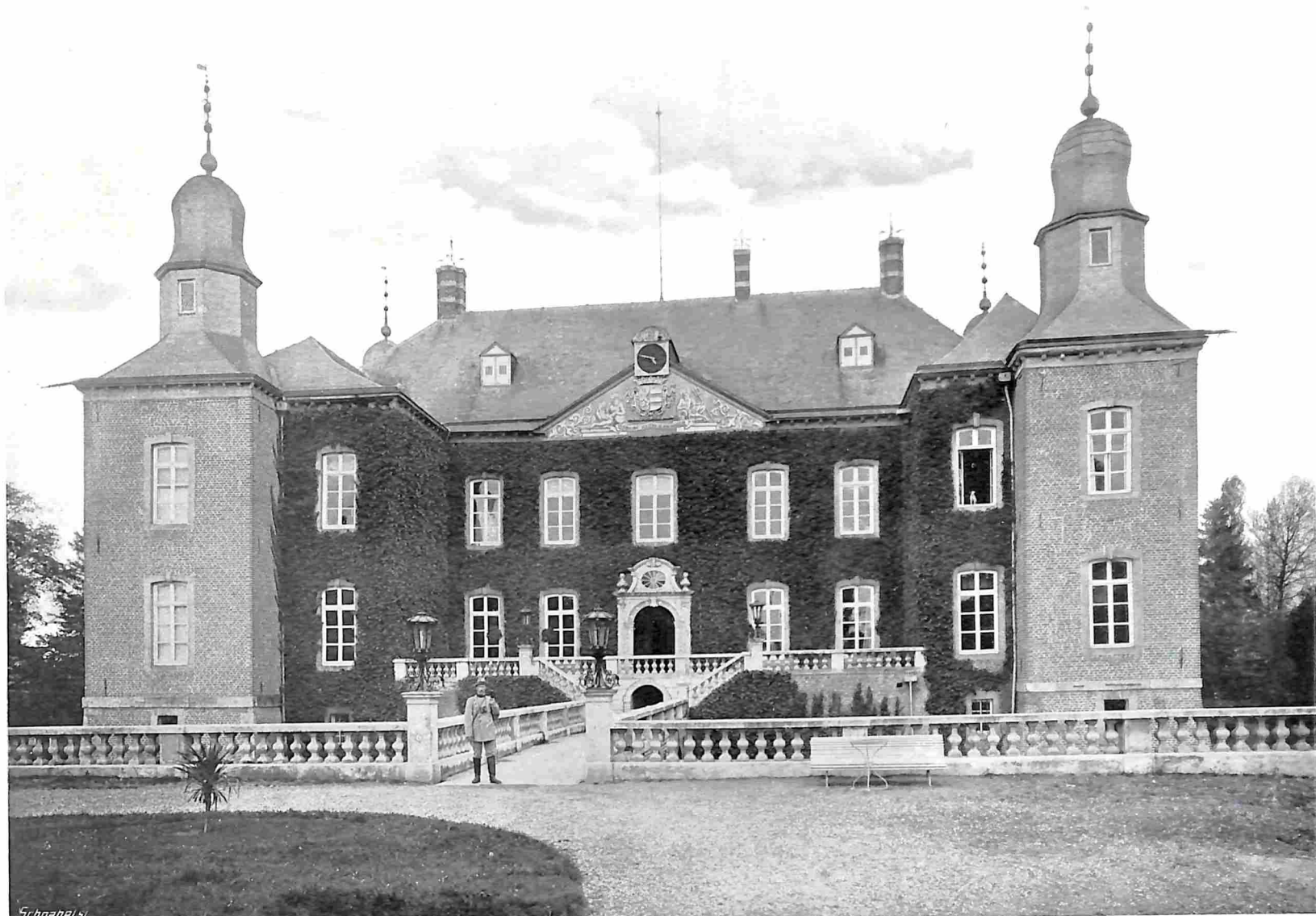

Fig. 3. OMGEVING DER ZON 21 AUGUSTUS 1914.

Schnabel's.

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE VOORGEVEL VAN HET KASTEEL HILLENRADE.

HET KASTEEL HILLENRADE TE SWALMEN

ALS men van Roermond naar Swalmen wandelt, ziet men op een kwartier van dit dorp, door een breede iepenlaan van den straatweg gescheiden, aan de linkerhand, het kasteel Hillenrade, met vier zware hoektorens, die een langwerpige vierkant gebouw (zie de afb. hierboven), met twee vleugels en een uitbouw aan den achtergevel (zie de volgende afbeeldingen) afsluiten. Tusschen dit kasteel en de uitgestrekte bijgebouwen, in den vorm van een driehoek, die men van den weg af van ter zijde ziet, is de deftige voorpoort, die aan een oude stadspoort door zijn bouw met driehoekig fronton herinnert (zie de afb. op bladz. 371). Als men deze poort is doorgeslagen, ziet men aan de rechterhand de brug met haar borstwering van pilasters, die naar den voorgevel leidt. Het geheel is in rooden baksteen opgetrokken. Twee ruime trappen geven toegang tot een terras tusschen de beide vleugels. Boven den hoofdingang ziet men de twee gebeitelde wapenschilden van Lotharius Frans Hyacinth Victor markies van Hoensbroeck, die voor de statigheid zijn wapenschild verdubbeld heeft 1) en daaronder deze tijdspreuk:

DOMINE HINC FVLGVRA QVAESO REPELLAS (1767).

Dat is op zijn Nederlandsch: Heer, ik smeeek u, verdrijf de bliksemschichten van hier.

Tegenover den hoofdingang ligt eene groote zaal, en op het fraai trappenhuis of voorhal komen de ruime vertrekken uit, waarvan het goudleer, dat ze eertijds versierde, door een der eigenaren naar 't kasteel van Turnich (Rijn-Pruisen) zijn overgebracht. Het tegenwoordig kasteel is dus niet zeer oud, zooals het jaartal ook aanduidt.

Ik vergat haast nog te vermelden, dat op de bovenverdieping ook vele kamers zijn, dat een gedeelte van de vestibule daar tot kapel dient en dat tot de torens toe voor kamers en trappen zijn gebruikt. En mij dunkt nu, dat de beschrijving lang genoeg is; ook geloof ik, dat ik den lezers nog veel vermoeienis en verveling kan besparen, aan eene lange rondwandeling, trap op trap af, deur in deur uit, verbonden. Daarbij, de mooie platen, hierbij opgenomen, maken alles duidelijk.

Ik wil ook geen hoogen geslachtsboom opzetten, maar een kleine geslachtskundige schets moet toch in elke rechtgeaarde beschrijving van een oud kasteel voorafgaan.

De eerste heeren van Swalmen en Asselt heetten natuurlijk eenvoudig: van Swalmen zonder meer. De eerste dezer, die voorkomt in 1313, was Seger Vusken'szoon. Door een oorlog tegen den heer van Cuyck in schulden geraakt, verkocht hij toen

aan graaf Reinoud van Gelder het hoogericht, de klokkenslag, dat is het recht om de inwoners op te roepen ten strijde, en het recht tusschen hals en buik, een zachte uitdrukking voor op allerlei manier zijn onderdanen te laten ombrengen door hangen, wurgen, vierendeelen, onthoofden, verbranden enz. — 't Is hier de plaats om met Vondel's Karthuizer in Gysbrecht van Amstel uit te roepen: „Hoe, siddert gij nog niet?” Reinoud van Gelder nu was zoo vriendelijk hem dit alles in leen terug te geven en verbond zich, geen schatting of beden van de brave Swalmenaren te vorderen, m. a. w. hij liet zijn leenman zelf de schapen scheren. Men kan begrijpen, dat die arme menschen en ook misschien 't kasteel, genoeg geleden hadden in dien oorlog van den heer met dien van Cuyck.

Nu komen nog Gerard Vusken's zoon en Werner die een pelgrimstocht naar 't Heilig land deed en teruggekeerd, de Karthuis van Roermond in 1376 stichtte, die hij ter herinnering van zijn reis Bethlehem noemde. Daarna komen eenige heeren uit het geslacht Oost, 2) tot eene erfdochter Isabella door haar huwelijk 1486 Swalmen en Asselt aan Arnold Schenk van Nijdeggen aanbrengt, waarna tot 1709 toe 4 Arnolden en 3 Christoffels, vaders en zonen, beurtelings elkaar in 't bezit van Swalmen enz. afwisselen, totdat de zwager van den laatsten Arnold Schenk: Frans Arnold, Rijksgraaf van Hoensbroeck, de heerlijkheid erft, wiens familie (linie Hoensbroeck van Turnich) nog het kasteel en de goederen bezit.

Laten wij nu vertellen wat er al in dit kasteel is gebeurd; ik heb bepaald een buitenkansje, want ten eerste is het tegenwoordige kasteel niet oud en ten tweede kan ik gebeurtenissen bijbrengen, die stof voor een roman kunnen verschaffen, ja, die reeds door een romanschrijver zijn behandeld. Ik wil mij echter van de oudheid niet al te gemakkelijk afmaken en ook wat van het oud kasteel vertellen, dat vroeger op dezelfde plaats stond. Over de kans dat het belegerd is geworden door den heer van Cuyck omstreeks 1313 heb ik al gesproken. In Juli 1572 heeft Willem I de Zwijger er gelogeed tijdens het beleg van Roermond. Den 28 September 1577 kwamen de Commissarissen van Gelderland, doctor Leonirus, Johan van Wittenhorst, heer te Horst en drost van het ambt Kessel, doctor Johan van Stalbergen, drost van het ambt Kriekenbeek, Willem van Merwick te Kessel, drost van het ambt Montfort, en Jan van Greffrae, schepen van Venlo te Hillenrade om met den spaanschen overste Pollwijler te Roermond, van wege den Staten-Generaal te onderhandelen over het betalen der Hoogduitsche soldaten in deze stad. In October 1577 hebben zich te Swalmen en Hillenrade 6 vendelen van

wege de Staten gelegerd. In 1578 werd na de overwinning der spaansche troepen den 31 Januari op de Staatschen behaald, waardoor het grootste deel van Brabant en Henegouwen onder de macht van hun aanvoerder don Juan van Oostenrijk kwam, door de Algemeene Staten besloten onder anderen ook het slot van Hillenrade en de schans te Asselt te bezetten.

(Slot volgt.) A. J. A. FLAMENT.

1) Hoensbroeck voert eigenlijk een wapen van zilver met vier roode dwarsbalken, waarover een zwarte klimmende leeuw met gespleten en gekruisten staart, gekroond, geklauwd en getongd van goud. Boven de poort is de leeuw heraldisch rechts (links van den toeschouwer) en zijn de dwarsbalken, heraldisch links, op twee afzonderlijke schilden voorgesteld.

2) 2 of 3 Dirken en vóór den laatsten Dirk, tot afwisseling een Jan.

DE DAG VAN DEN TIJGER.

REEDS schroeide de middagzon door het dichte bladerdak, en nog zochten wij vergeefs naar het eerste wilde zwijn. Geen schot was gevallen, sedert wij in den koelen ochtend de plantage hadden verlaten; geen geweerloop was gericht.

Wij waren moede en wanhopig en volgden de honden nog slechts werktuigelijk. De vele varkenssporen, die het pad in alle richtingen kruisten, verloren zich ter weerszijden in het hooge struikgewas; en daar de grond hier vochtig bleef, zelfs midden op den dag, waren de oude indrukken even diep en scherp als de versche.

Ver boven onze hoofden krijgschte een bende zwarte apen van plezier over ons vermoed uiterlijk, en toen wij opkeken, begon een wilde jacht langs de buigende en krakende takken, totdat al de rustende vogels opgejaagd waren en het bosch weergalmde van het lawaai. Daarna werd het weder stil.

„De apen volgen den tijger”, merkte ik op, een inlandsche zegswijze aanhalend.

„Hier zijn geen tijgers; nooit van zoo'n beest gehoord, zolang ik op de onderneming ben”, gromde mijn gastheer en metgezel. „Vervloekte keffers”, vervolgde hij, met een nijdig blik naar de twee terriers, die op proef waren meegenomen, en allerongemotiveerdst blaften.

King, de groote jachthond, was ook geheel in de war, en snuffelde zacht jankend links en rechts; plotseling evenwel scheen hij een besluit genomen te hebben, en aan den rand van het bosch zagen wij, geheel buiten adem, hoe hij met sierlijken sprong over de kleine kali zweefde, en veerkrachtig neerkwam op de tegallan 1) aan de andere zijde.

Voor ons lag een kale, harde glooiing, bezet met het scherpe, Indische gras en hier en daar een lagen struik. Verderop, waar het land steiler omlaag welfde naar de vallei der Kali Merah 2) met haar hel groen sawahkleed, stond in de schaduw van een eenzamen boom een lage, stevig gebouwde hut.

„Pah 3) Kasiman moeten we hebben!” riep mijn jachtgenoot, met een opflikkering van hoop in zijn stem, „als diè niets weet, kunnen wij wel naar huis gaan”.

Ik was geheel onbekend met deze streek, en moest mij dus laten vertellen, dat Pah Kasiman een beroepsjager was, een type, dat men op Java zelden aantreft; en Willem prees hem als de beste drijver en de scherpzinnigste spoorzoeker in den omtrek.

Ondertusschen waren wij de hut genaderd. Een paar scheefblikkende, havelooze gladakkers 4) kwamen van achter de heg te voorschijn, en draaiden met steil opstaande ooren en ingetrokken staart half grommend, half jankend op eerbiedigen afstand om ons heen. Dolly en Fox maakten direct kennis, en voor Pah Kasiman ons begroet had, was Dolly mank en het linkeroor van Fox in een onbeschrijflijken toestand.

Weldra verscheen op het geblaf der honden de stevige gestalte van den jager. Het was een korte, zwaar gebouwde inlan-

1) Onbevoerde grond. 2) Roode (eig. Bruine) Rivier. 3) Pah = Vader, betiteling van een (meestal gehuwd) man; indien hij een zoon heeft is de volgende naam vaak de eigenaam van het kind. 4) Kamponghonden, een gedegeneerd, steiloorig, half verwilderd ras.

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL HILLENRADE. DE VOORGEVEL MET RECHTERZIJVLEUGEL.

der, bijna zwart van huid; een vierkante kop, met innemende, sprekende gelaatstreken; een breede borst, die door het loshangende baadje maar even bedekt werd; en martiaal in gang en houding, wat den oud-soldaat kenmerkte. Er lag iets openhartigs in de uitdrukking zijner oogen, dat mij bijzonder beviel.

Na de eerste plichtplegingen begon Willem dadelijk over de jacht en vroeg raad en hulp.

„Het doet mij leed, dat ik den heeren zoo weinig goeds berichten kan”, zeide Pah Kasiman, op een toon alsof het geheel zijn schuld was; „ik heb sedert vele dagen hier in de nabijheid geen goed spoor gezien. Wel weet ik van een troep zwijnen bij de rietvelden van Karanglo; indien ik de heeren daarheen mag vergezellen...”

„Drie paal” 1) viel Willem uit, „dat is nog een uur loopen; verder een uur zoeken en misschien niets vinden, en dan zijn me maar even tien paal van huis, zonder de minste kans op een karretje of een paard. Ik dank je voor het aanbod”, wendde hij zich tot den jager, „maar wij kunnen zoo ver niet meer gaan. Is er nog iets in de bosschen tusschen deze plaats en Soember Waroe?”

„Niets, heer”, luidde het besliste antwoord, „slechts wat duiven, een groote bende apen en...; neen waarlijk niets! Maar als de heeren hier wat willen rusten, zal dat een groote eer zijn voor Pah Kasiman”.

De uitnodiging viel in goede aarde, en spoedig zaten wij tegen de lage heg, die de woning omgaf, daar, waar de boom de al te felle zonnestrallen weerde. Nu kwam de vrouw van Pah Kasiman

1) 1,5 K.M.

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL HILLENRADE. DE ACHTERGEVEL MET LINKERZIJVLEUGEL.

met al de ververschingen aandragen, welke haar vaardige hand in zoo'n korten tijd bereiden kon.

Dewi was een der weinige Javaansche vrouwen, die schoon genoemd kunnen worden. Haar regelmatig, lichtgetint gelaat was omgeven door een overvloed van blauwzwart glanzend haar, in zwaren wrong bijeengehouden; de oogen waren groot en peilloos diep; en de kleine handen en voeten heerlijk in evenredigheid met de tengere, lenige gestalte. Terwijl zij met eigenaardige, heupwiegende beweeglijkheid het lekkers ronddiende, zacht aanprijzend hare versnaperingen, zat ik stil toe te zien in oprechte bewondering voor dit harmonieuze figuurtje en deze wel-luidende stem, zoozeer verschillend van het kijvend orgaan, dat het meerendeel harer rasgenooten kenmerkt. Willem bemerkte het.

„Ja”, zeide hij in 't Javaansch, „de dochter van het woud, die woont in de hut van Pah Kasiman, is de lieflijkste aller vrouwen. Misschien wil Pah Kasiman aan mijn vriend, wiens woonplaats vele dagreizen hier vandaan is, verhalen, hoe en waar hij haar gevonden heeft”.

„Als mijnheer genoeg neemt...”

„Gaarne”, zeide ik.

De inlander leunde achterover tegen de heg, en een uitdrukking van stil genoeg kwam op zijn gelaat, terwijl hij Dewi gadesloeg. Toen begon hij:

„Eens voerde mij het spoor van den tjellèng 1) tot ver van de bewoonde vlakke; diep in de bosschen van het gebergte, waar de boomen meester zijn, en de menschen slechts aarzelend voortgaan. Toen de zon boven in den hemel stond, kwam een onweder opzetten, en weldra viel de regen in groote hoeveelheid. Ik zocht een schuilplaats en tot mijn groote verbazing stond ik plotseling voor een hut: de woning van een arangbrander 2), die het ge-waagd had, zoover in het woud door te dringen. Het woud heeft zijn overmoed gestraft”, voegde hij er nadenkend bij, en een oogenblik was er stilte. Ik bood hem een sigaret aan, welke hij dankbaar aanvaardde, en hij vervolgde:

„In die hut zat zij, die uw vriend de dochter van het woud noemde, en zij verschrikte zeer, toen ik binnentrad. Maar mijn woorden brachten de rust weder in haar gemoed, en langen tijd zaten wij daar samen. Zij zeide mij, dat zij haar vader wachtte, die in het bosch was; maar op dat oogenblik was het geluid van den donder zoo hevig, dat zij hare woorden moest herhalen. Misschien sloeg de bliksem juist toen den boom neer, die haar vader verpletterde.

Den volgenden morgen vonden wij hem en zij weeklaagde luid; wij hebben hem begraven en daarop is zij met mij mede gegaan naar de vlakke”.

Hij had dit verhaal in allen eenvoud gedaan en trok nu zwijgend aan zijn sigaret, terwijl ik nog eens naar Dewi opzag, wier gedaante iets mystieks voor mij had gekregen.

„Saridin, mijn zoon, je bent laat”. Een jonge inlander kwam het pad opgeslenterd, dat van de dessah Adiwarna naar de hut voerde. Een bleeke, magere verschijning, met het gladde, ver-waande gezicht, dat men zoo vaak aantreft in de steden; een paar onrustige oogen, die ons wantrouwend aankeken, terwijl hij ons groette. Met een tragen, onverschilligen pas ging hij ons voorbij, zonder verder acht te slaan op de woorden van Pah Kasiman, en verdween hij in de hut. Uit wat ik later vernam, bleek het een neef te zijn van den jager, door dezen als pleegzoon aangenomen. Kasiman scheen zeer op hem gesteld, en verhaalde ons met geestdrift, hoe hij veel wijsheid had vergaard in de school van het

1) Wild zwijn. 2) Houtskoolbrander.

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL HILLENRADE. DE ACHTERGEVEL MET RECHTERZIJVLEUGEL.

dorp, maar ondanks deze lofredenen kon ik de onaangename ge-waarwording niet verbannen, welke zijn verschijning bij mij had teweeggebracht.

Willem begon nu aanstalten te maken om heen te gaan, toen Pah Kasiman plotseling zijn stilzwijgendheid verbrak en zeide: „Ik hoop, dat de heeren niet boos zullen worden, wanneer ik vraag hun nog een verhaal te mogen doen?”

„Integendeel”, antwoordde ik haastig; de man interesseerde mij, en zijn voor een inlander zeldzame vrijmoedigheid maakte mijn nieuwsgierigheid gaande. „Waar is het over?”

„Over den tijger”.

„Wat, tijger!” riep Willem, „het oude jachtverhaal van den tijger van Rambipoedji?”

„Neeen heer; over den tijger, die mij drie dagen geleden bezocht heeft”.

„Hier?”

„Hier”, antwoordde hij, en hij wees naar de hut.

„Vertel!” riepen wij als één man.

Hij zweeg even, aarzelend. Zijn uiterlijk was niet meer dat van een jager, die zijn avonturen verhaalt met de kalme fierheid van een moedig mensch; hij was onrustig, iedere zenuw gespannen; zijn oogen staarden naar het zware bosch in 't ravijn der Kali Merah, dat donker in 't heldere maanlicht, Matjan 1), de tijger”.

„De duisternis lag reeds lang om deze hut en van Adiwarna, dat daar beneden is, in het dal, scheen geen licht meer door 't geboomte. Ik kon niet slapen, want ik had groote zorg om Dewi en mijn zoon, die naar Klodjen gereisd waren, om mijn broeder te bezoeken; zij zouden dien dag teruggekeerd zijn, maar waren nog niet daar. Zoo lag ik wakker op de baleh-baleh, toen ik iets aan de deur hoorde krabben; misschien een hond, die vreten wilde. Het geluid hield aan, en het hinderde mij zoo, dat ik, ofschoon ik niet gewoon ben op te staan voor een hond, naar de deur ging, om het dier te verjagen. Maar toen ik de deur opende stond voor mij, in het heldere maanlicht, Matjan 1), de tijger”.

Een korte siddering voer door zijn leden, en zijn oogen staarden angstig naar het bosch, alsof hij den tijger weder zag. Hij hervatte:

„Ik geloof, dat mijn hart stilstond, en mijn schrik was zoodanig, dat ik onbeweeglijk bleef gedurende langen tijd. Wij zagen elkander aan; de tijger bromde, maar dook niet ineen om te springen; slechts zijn staart zweept woedend heen en weer. Toen ik mijn gedachten weder kreeg, ging ik langzaam achteruit, om mijn pistool te grijpen, steeds den tijger in de oogen ziende, — en hij volgde met kleine pasjes, zoodat de afstand tusschen ons dezelfde bleef. Wanneer ik het pistool had gehad, zou ik hem hebben kunnen doden, maar voordat mijn tastende hand het bereikte, keerde hij om en vluchtte met groote sprongen in de richting van de Kali Merah. Ik zag hem in het maanlicht als een vuurstraal door de sawah gaan, en hij verdween tusschen de boomen zonder dat ik kon schieten. Gisteren volgde ik zijn spoor, maar ik verloor het in de bosschen van het ravijn...”

Wederom zweeg hij in diep gepeins, en wij stoorden hem niet, getroffen door het zonderlinge verhaal. Plotseling hief hij het hoofd op, en mij strak aanziende, zeide hij:

„Deze tijger zal mij doden”.

„Hoe komt het, dat Pah Kasiman beangst is voor een tijger, dien hij kan verjagen met den blik zijner oogen”, vroeg Willem.

„Wanneer zijn dag daar is, zal hij mij doden”, herhaalde Kasiman met zulk een overtuiging, dat wij beiden zwegen.

Toen wij een kwartier daarna huiswaarts wandelden, waren wij onze jacht vergeten, en dachten vol verwondering over het verhaal van Pah Kasiman en den tijger.

Waar het water der Kali Merah nog blank is, en zij als een smal beekje over de steenen ruischt in het diepe bosch-ravijn van den Batoe-alas; waar zij een oogenblik tot rust komt tusschen water-val en stroomversnelling en het lange gras onder het geboomte doorkruist is van de sporen der dorstige woudbewoners, lag, verscholen in het diepste donker van den nacht, zoo, dat het maanlicht slechts even op den krachtigen rug glansde, Matjan, de tijger.

In den voornacht had hij de laatste resten van een buffel, aan den rand van het bosch verrast, verslonden en een jong hert gedood, en nu, voldaan, rustte hij na het lesschen van zijn dorst met de zelfbewuste, onbezorgde kalmte van een Meester van het Woud.

De stilte om hem heen streelde zijn ijdelheid, want de schuwe boschbewoners waagden zich niet naar de drinkplaats, zoolang Matjan verkoos daar neder te liggen, en hij dacht er nog niet aan terug te keeren naar zijn leger onder den grooten kareetboom. Hier duchtte hij niets, daar de wilde buffel niet woont in deze streken; zijn heerschappij was onverdeeld.

1) Tijger.

Foto C. Steenberg.

KASTEEL HILLENRADE. BIJGEBOUWEN, POORTINGANG EN HOOFDGEBOUW.

Plotseling evenwel kraakte het kreupelhout en een groot wild zwijn kwam met hijgend geknor vlak voor den tijger tot staan; al zijn nekborstels recht overeind van schrik. Matjan was nijdig en, terwijl zijn slaganden valsch glinsterden onder de opgetrokken bovenlip, gromde hij iets over gebrek aan manieren bij de worteleters, wel wetend, dat Tjelling er niet graag aan herinnerd wordt, hoe zijn voedsel hem rangschikt onder de kidangs 1) en kantjils 2).

„Het is moeilijk zijn goede manieren te bewaren, zoolang de zwarte jager ons vervolgt”, antwoordde hij op klagelijken toon.

Matjan rees half op: „De zwarte jager?”

„Hij heeft mijn gezellin en mijn jongen gedood, en de bloedschuld is niet betaald, hoewel ik het aanzag”.

„Bah”, zeide de tijger, gerustgesteld, „en nu rent dat zonder neus en ooren heen en weer om zich te wreken. Jullie bedenkt altijd te laat, dat je moet aanvallen om te overwinnen”.

„De Meester van de Kali Merah kan dat gemakkelijk zeggen. Al zijn vijanden vreezen hem en ontwijken zijn spoor. Maar de zwarte jager is niet te weerstaan”.

„Ik kan ook de zwarte jager doden”, en hij zette zijn knevels op vol trotsch; „de dag is niet meer ver, dat het gebeuren zal”.

„Sssh! Is Matjan daar wel zoo zeker van als hij beweert?” vroeg de sawah-python, die geruischloos was komen aanglijden. „Matjan herinnert zich misschien niet meer hoe hij gevluucht is als een jonge toetoeel 3), toen de zwarte jager hem aanzag”.

Met een onderdrukt gebrul van onmachtige woede wendde hij zich naar de nieuw gekomene. De toetoeel is een plebejer, die in de boomen klimt als een nietswaardige aap, en een vergelijking met hem is diep beleedigend voor Matjan. Maar de python weet, wat hij ongestraft zeggen kan, en de tijger weet, dat met den python niet valt te spotten. Langzaam zeide hij:

„Misschien weet de verstandigste der slangen, dat het mijn dag niet was”.

„Waarom hem dan opgezocht, overmoedig als een jong, dat voor het eerst jaagt! Ik heb Matjan dien nacht gezien, en zijn spoor voerde regelrecht naar de hut boven de sawah”.

„Ik kende den jager niet”, grauwde de tijger.

„Over welken dag sprak mijn meester?” vroeg Tjelleng bedeesd, want zijn nieuwsgierigheid overwon zijn vrees.

„Welken dag”, herhaalde de tijger verachtelijk. „Als over eenige dagen de hitte het hevigst is en de regens steeds dreigen en niet losbreken; als de vogels den ganschen dag stil zijn en in hun nesten blijven, en het bosch zoo verlaten schijnt als de kale top van den berg, kom dan op mijn pad en je zult weten, welken dag ik bedoel. Mijn vriend, wiens huid met iederen regentijd wint in schoonheid, zal mijn woorden bevestigen”.

„Ik weet het, ik weet het”, zeide de python, „hoewel er sedert ontelbare regens geen tijger aan de Kali Merah is geweest. Wat gebeurde er op den laatsten dag van Matjan?”

„Het was een ongeluksdag, want de regens kwamen onverwacht; ik doodde slechts een kind der witte menschen. Zij jaagden mij in grooten getale met veel gedruisch, en hun vuurstokken donderden tusschen de struiken; zoodat ik moest verhuizen naar deze bosschen, waar het wild schaarsch is, als het water in den drogen tijd”.

„De zwarte jager vreest nooit”, knorde

het zwijn. „Hij heeft gestreden met vier mijner broeders, en zij wefelden niet in hun aanval. Maar niemand ontkomt aan den tand van zijn vuurstok”.

„Aaaahh! Mijn dag zal komen”, zeide de tijger ongeduldig, terwijl zijn lenig lichaam langzaam rees. „Het gesprek der dwazen doet ons den ernst van den tijd vergeten; weldra zal het licht onaange naam zijn voor onze oogen”. En met knippende oogleden naar de eerste bleeke strepen in het Oosten ziende, vervolgde hij: „Mijn broer, wiens lichaam slechts een staart is, zal moeite hebben zijn modder te bereiken over den heeten grond”. Daarop ging hij heen, met statige, afgemeten schreden.

„Gele kinderdief”, siste de python.

„Hij durft ons dwazen noemen”, bromde Tjelleng sympathetisch.

„Waar heeft de tjelleng het geleerd in één adem te spreken over zichzelf en mij, van wien Matjan zegt, dat ik de verstandigste ben onder de slangen. Let op je

woorden, aardworm”. En Tjelleng, geheel uit het veld geslagen, bleef alleen bij de Kali Merah.

* * *

Voor de kleine hut aan den rand van den tegallan zaten de jager en Dewi en Saridin, en aan hun voeten lag het zwijn, welks wraakzucht het op den weg van Kasiman had gedreven. Deze was zeer vroolijk, en zijn lach weerklonk over de sawah.

„Een armslengte”, herhaalde hij; „o Saridin, mijn zoon, waar zou je nu geweest zijn, indien mijn pistool je niet te hulp was gekomen. Een armslengte naast den tjelleng zat zijn schot in een boom.”

Saridin was woedend; met trillende stem verzekerde hij nogmaals, dat een muskiet zijn hand gestoken had, toen hij vuurde. De jager, die hem inderdaad liefhad, en hem gaarne, na wat spotternij, zijn tekortkomingen bij de jacht vergaf, hoorde niets van die moeilijk in toom gehouden drift in zijn stem, en hij zou geschrokken zijn, als hij zijn pleegzoon in de oogen had gezien, die lichtten met verraderlijken glans. Het Madoereesche bloed dat Saridin van vaderszijde in zich had, kookte en bruischte; het eischte steeds wraak, wraak, wraak. Want hij haatte Pah Kasiman, omdat hij steeds diens meerderheid voelde in moed en kracht; hij haatte hem om het vele, dat hij hem verschuldigd was, en bovenal haatte hij hem, omdat hij Dewi...

„Kom, kom”, zeide de jager. „Dewi gelooft mij wel, als ik zeg, dat je te jong bent, en dat de wijsheid der blanken je oog heeft bedorven. Maar wees gerust; je zult een groot man worden in de stad, waar geleerdheid voor meer geldt, dan een vaste hand”.

„Mijn heer heeft gelijk”, zeide Dewi zacht, „Saridin is niet geboren voor het woud; hij beeft, wanneer een tjelleng voor hem staat”.

„Dewi is wreed”, siste Saridin tusschen zijn tanden, en de blik, waarmee hij haar aanzag, deed haar de oogen neerslaan, „maar ik zal toonen, dat ik de vrees niet ken. Morgen zullen wij weder jagen, want wij hebben goede sporen gezien”. Hij zag Kasiman van terzijde aan, en voegde er langzaam en met nadruk aan toe: „Het waren tijgersporen”.

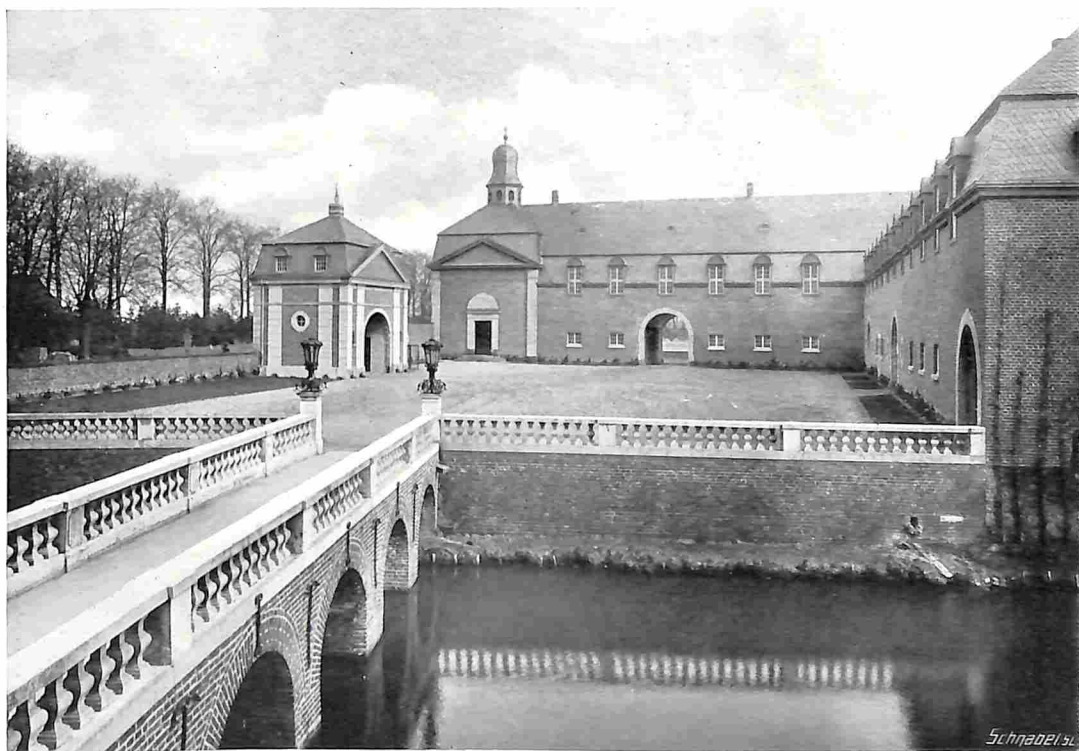

Foto C. Steenberg.

HET POORTGEBOUW EN DE BIJGEBOUWEN VAN KASTEEL HILLENRADE. OP DEN VOORGROND DE BRUG NAAR HET KASTEEL.

1) Hert. 2) Dwerghert. 3) Zwarte panter.

Pah Kasiman was plotseling ernstig geworden; zenuwachtig bewogen zich zijn vingers. Eindelijk antwoordde hij: „De regens zullen spoedig doorkomen, en dan zijn er zwijnen in menigte. We hebben voedsel genoeg; morgen wil ik rusten”.

„Nu er een tijger in de buurt is? Wanneer wij hem niet spoedig dooden, zal hij onze jacht bederven. Maar wanneer Pah Kasiman hem overwint, zal hij stijgen in roem en aanzien, want de tijger heeft een buffel van Pah Rabiso weggehaald, zoodat de mannen van Adiwarna zeer verlangen naar zijn dood”.

„Laat Pah Kasiman rusten, wanneer hij rust noodig heeft. Als hij met den tijger wenschte te spreken, is het vroeg genoeg”, fluisterde Dewi vol vertrouwen.

„Ik heb gehoord, dat Pah Rabiso hem morgen met zijn broeder gaat jagen. Sedert wanneer is mijn vader er tevreden mee, de tweede te zijn?”

De jager begon driftig te worden. „Pah Rabiso is een karbouw; hij kent het bosch niet, en nooit heeft hij een tijger gezien. Het is niet raadzaam hem te jagen, als het zijn dag is”.

„Zijn dag?”

„Ja, zijn dag; want dan deinst hij niet terug voor de kracht van onze oogen; dan is hij het, die aanvalt. En die dag is morgen”.

„Sss! dat is een verhaal voor angstige kinderen uit de steden. Sedert wanneer is Pah Kasiman, die lacht met grooten mond, omdat een muskiet mijn schot onzuiver maakt, . . . bevreemd?”

Zij vlogen beiden overeind en zagen elkander aan met zulk een haat, dat Dewi bevend achteruitkroop naar de hut.

„Zwijg”, brulde de jager, en zijn sterke handen grepen Saridin bij de keel. Doch deze week niet; zijn oogen gloeiden van wcesten triomf en in zijn woorden lag een uitdaging op leven en dood.

„De vrees maakt Pah Kasiman tot den moordenaar van zijn pleegzoon”.

Eén oogenblik knelden de gespierde vuisten zich vaster om zijn hals, zoodat de aderen zwollen op zijn voorhoofd, en een schorren kreet hem ontsnapte; toen liet de jager hem los, en terwijl hij met gebogen hoofd de hut binnenging zeide hij: „Morgen jagen wij den tijger”.

Dewi zat nog steeds ineengehurkt tegen den wand der hut; zij staarde wezenloos naar den grond en hief het hoofd niet op, toen Saridin haar vroeg: „Wie van ons beiden had nu den meesten moed?”

Alsof zij tot zichzelf sprak, mompelde zij: „Allah moge oordeelen, wie van beiden verkeerd handelde, maar Dewi zal moeite hebben den zoon van haar echtgenoot niet te verachten”.

Zij schrikte op door het geluid van brekende takken, en zag hoe hij, na door de heg te zijn gedrongen, met groote, wilde schreden het pad afdaalde naar de dessah.

* * *
De vroege morgenuren hadden geen koelte gebracht; loodzwaar drukten de stille wolken op de atmosfeer. Het gras was droog, want de dauw blijft uit in deze dagen; en steeds dreigde het onweder, maar het kwam niet.

Pah Kasiman, wien het was aan te zien, dat zijn oogen dien nacht den slaap niet hadden gekend, stond langzaam op van de baleh-baleh (1). De gedachten over zijn pleegzoon kwelden hem zeer; hij kon diens woede niet begrijpen. Was hij te ver gegaan in zijn plagerijen; had hij iets beleedigends gezegd? Hij had spijt van zijn drift den vorigen avond, maar toch knarsetandde hij, als hij dacht aan Saridin's woorden.

Hij dronk en at eenige mondenvol; daarna nam hij het oude geweer en het dubbelloops pistool en zag de wapens nauwkeurig na; hij laadde beide en terwijl hij dat deed, zuchtte hij zeer diep, want zijn hart was zwaar in hem.

1) Rustbank.

Buiten trof hij zijn pleegzoon aan, die onbeweeglijk stond te wachten, en wiens gelaat verhelderde, toen hij den ouden man zag.

Dewi had nog geen woord gezegd; eerst toen Kasiman zijn zoon het geweer overreikte, aanstalten makend om te vertrekken, snelde zij naar hem toe en nam zoo hartstochtelijk afscheid, dat hij zich van haar moest losrukken om te kunnen gaan. Tegen den jongen Javaan sprak zij geen woord.

Weldra volgden zij het pad, dat het ravijn van de Kali Merah binnendringt, nu eens vlak langs het water, dan weer midden door het zware bosch. Het was volkomen stil hier; er was geen beweging te bespeuren, noch in de boomen, noch in de ruigte daaronder. De dik bestoven bladeren wachtten op de windvlagen, die de regens voorafgaan, om zich schoon te schudden; en het geruisch

van het weinige water in de rivierbedding klonk als uit oneindige verte. Geleidelijk kwam het valse licht van den dageraad gelijk een witte sluier over het woud: geen zonnestraal, geen kleurig morgenrood; niets dan het sombere, bleeke licht der levenlooze wolken.

Beiden gingen zwijgend verder, elk vervuld van zijn eigen gedachten. Saridin streed een wanhopigen strijd tegen het toenemende angstgevoel, dat hem bekleemde; hij was op weg gegaan met het vaste voornemen om zich te wreken, maar nu het oogenblik daar was, voelde hij al zijn opgeschroefden moed wegzinken. De jager peinsde nog steeds over het gebeurde van den vorigen avond, en liep voort met de blikken ter aarde als in een droom. Doch geen spoor ontsnapte aan zijn geoefend oog; met stijgenden onrust zag hij, hoe bijna geen dier de drinkplaatsen had bezocht. De geweldige klauwindruksels van Matjan waren er nog; evenwel scheen hij het pad niet meer gekruisd te hebben op zijn terugweg.

Ongemerkt werd het later. Op de hellingen aan weerszijden hielden de honden der bergbewoners; een eenzame vogel fladderde schichtig tusschen de takken door, maar het woud ontwaakte niet. En de algeheele afwezigheid van het wild begon Pah Kasiman wat gerust te stellen, want hij hoopte, dat de tijger het achtervolgde, ver van de Kali Merah. Neen, dezen dag zou hij niet komen, dezen dag nog niet.

Plotseling klonk er een vreeselijk geschreeuw; een bende apen kwam aanzwiepen langs de takkenwegen; en bijna op 't zelfde oogenblik kraakte het hevig in 't struikgewas, en weergalmde het bosch van den schrillen kreet van een dier in doodsangst. Een groote kidang brak uit de struiken; even aarzelde hij, met zweetende borst en trillende neusvleugels; toen sprong hij, in één kolossalen sprong, over het pad. Het schot van den jager viel en het hert stortte met doffen, kreunenden smak tusschen de boomen aan de andere zijde ineen.

Doch vóór het geluid van den knal was weggestorven, flitste als een bliksemschicht voorbij Pah Kasiman het lichaam van

Matjan, den vervolger. Zwaar kwam hij neer, gestuit in zijn vaart; hij draaide rond op de achterpooten, en bloeddorstig staarde hij zijn nieuwen prooi aan.

„Saridin, mik op de oogen!” riep de jager. Het lenige roofdier dook ineen; de kop boog zich tegen den grond, . . . toen verhief zich de geweldige schoft. . . .

Het tweede schot van Pa Kasiman barstte los, en het was een meesterschot, want de kogel drong recht in het hart van zijn tegenstander; maar hij miste den tijd om ter zijde te springen; hij viel achterover onder het gewicht van den tijger, wiens voorklauwen hem in den doodstrijd de borst openscheurden; — hij verloor het bewustzijn. . . .

Toen hij bijkwam, door de verschrikkelijke pijn, die de klauw

Foto C. Steenberg.

MIDDENSTUK VAN DEN VOORGEVEL DER VOOR-
MALIGE LATIJNSCHE SCHOOL TE FLBURG.

hem veroorzaakte, welke nog in de wond lag, zag hij zijn pleegzoon over zich gebogen; zijn pleegzoon, die sidderend van angst gevluht was, en eerst toen hij niets meer hoorde, met trage schreden was teruggekeerd naar de plaats des onheils.

Saridin maakte een beweging van schrik, toen hij den jager de oogen zag opslaan; snel rees hij uit zijn knielende houding. Pah Kasiman meende, dat hij blijde verrast was bij het zien van het terugkeerende leven en een lichte glimlach trachtte zich te nestelen in de pijnlijke plooiën van zijn gelaat. Moeizaam sprak hij:

„Mijn zoon komt te goeder ure. Ik vergeef hem, dat de schrik hem heeft overmeesterd. Tracht den tijger van... mij af te tillen,.... hij doet mij.... pijn. En breng mij terug.... naar de dochter van 't woud,.... opdat zij....” Er kwam een trek van verbazing om zijn mond, toen hij zijn zoon daar zag staan, koud en onbeweeglijk, de armen over de borst gekruist.

„Dewi zal haar man niet levend wederzien. Denk je, Kasiman”, sprak hij met heesche stem, terwijl hij zich voorover boog en de vuisten balde, „denk je dat ik den dag van gisteren reeds heb vergeten? Maanden lang heb je mij getergd, bespot; mij klein gemaakt in haar oogen; je hebt je hand aan mij geslagen, hier, hier!” krieschte hij en hij wees naar zijn hals. Kasiman, wien het slechts langzamerhand duidelijk werd, wilde spreken, maar hij ging voort: „Je zult de zon niet weder zien; de regens zullen je lichaam doen rotten onder den grond, eer de tijd een maan ouder is. Dewi zal mij volgen naar de steden, en je zult vergeten zijn als de bladeren, die gisteren stierven; want ik zal je den adem ontnemen, zooals je getracht hebt, het mij....”

„Hond, giftige, jankende, haarlooze hond....”; hijgde de jager. Toen begaf hem zijn stem onder den ijzeren greep van zijn pleegzoon, die op hem neergeknield was, met woeste, wraakgierige oogen....

* * *
Twee uren later kwam Saridin bleek en vermoeid in het dorp, en riep de mannen bijeen. Hij verhaalde hun, hoe Pah Kasiman met den tijger had gestreden, en hoe zij beiden ontzield lagen in het ravijn aan de rivier. En de vrouwen weenden luid, want ieder beminde den vriendelijken jager; de mannen echter volgden Saridin met gebogen hoofd, terwijl zij zacht, meewarig fluisterden. Zij tilden het lijk op, en Saridin geleidde hen verder naar de hut. Maar Pah Rabiso en zijn broeder vilden den tijger; immers de controleur zou hun op 't vertoonen der huid de gouvernementspremie uitbetalen, en de Chinees in Karanglo zou het vel koopen voor klinkende guldens; dat alles was een goede schadevergoeding voor den gestolen buffel.

De avond viel reeds toen zij de sawah bereikten. Dewi zat uit te zien naar het bosch en sprong op, toen Saridin haar naderde: „Waar....?”

„Ik breng slecht nieuws van Pah Kasiman, Dewi”, zeide deze, en zijn gelaat lachte in tegenstelling met zijn woorden; „hij en Matjan hebben elkander gedood”.

„Allah il-allah!”

„Maar vrees niet Dewi”, vervolgde hij, haar naderend, „mijn zorg voor de vrouw mijns vaders zal eindeloos zijn; samen zullen wij....”

Zijn eerste woorden hadden haar verpletterd en haar doen neerzinken aan zijn voeten; nu stond zij op en las met vlammenden blik tot in 't diepst van zijn ziel. En zij sprak luide, zoodat alle dragers het hoorden:

„Waar zijn je wonden, Saridin, die moeten getuigen van je moed? Toon mij de deelen van je lichaam, Saridin, die verscheurd zijn, toen je Pah Kasiman er mee beschermd. — Maar jij bent zijn moordenaar”. Haar stem klonk bijna gillend; zij rukte de wrong harer zwarte lokken los, zoodat ze wild opzwierden in den aanwakkerenden wind; „jij, die hem aangedreven hebt tot deze heillooze jacht; jij, die gevluht bent, toen de tijger hem besprong! O lafaard, lafaard, lafaard! Ga heen met den vloek van Dewi, die je hebt beroofd van alles, van het eenige, dat zij bezat! Vlucht, Saridin, want ik zie bloed aan je handen; vlucht....”

Saridin wankelde achteruit en verdween in het duister van den nacht; de mannen van Adiwarna droegen het lijk van den jager voor Dewi, treurig en stil.

„Kamat 1), kamat”, schreedde zij hartstochtelijk en zij wierp zich op het geliefde lichaam; haar zachte handen liefkoosden zijn gelaat en bedekten zijn vreeselijke wonden met afgescheurde stukken van haar kleed.

Toen haar snikken bedaarde, lag zij stil naast hem met starende oogen; zij antwoordde niet op de woorden der dorpeelingen, die langzaam heen gingen naar hun woningen, vervuld van schrik en medelijden;

En fel bescheen het licht haar en het

1) Naam, die een vrouw aan een echtgenoot geeft.

Foto C. Steenbergh.

DE VISCHPOORT TE ELBURG.

koude gelaat van den jager, toen de eerste donderslag kraakte met langen ratelenden nagalm.

* * *

Vele jaren daarna kwam ik er weder. De hut was verdwenen; slechts eenige bamboes en wat weggrottenden atap lagen verspreid op de plek, waar Pah Kasiman gewoond had. Maar in de dorpen langs de Kali Merah zwierf een waanzinnige vrouw, grijs, verschrompeld, met wankele schreden; en de menschen, die haar vreeerden en ontzagen, verhaalden mij dat zij eenmaal Dewi geheeten had, de schoone dochter van het woud. Niemand echter wist mij te zeggen wat er geworden was van Saridin, den bleeken Javaan, die den jager vergezeld had op den Dag van den Tijger.

H. J. VAN MOOK.

Foto C. Steenbergh.

HET FEITHENHOF TE ELBURG.

ELBURG.

(Slot).

EEN brand, in 1594 uitgebroken, legde een vierde van alle der aanwezige huizen in de asch, 't geen in die dagen sneller ging dan thans, en in 1629 werd te Elburg eene brandschatting geheven, door de benden van het Keizerlijk leger onder den Graaf van den Berg en Montecucoli, die de geheele Veluwe afstroopten, om den Bosch te doen ontzetten; het duurde tot 1672, alvorens Elburg weer opnieuw te lijden kreeg van strijdbenden en wel door die van den bisschop van Munster, die de stad met kennis van zaken uitplunderden. Echter is dit wel de laats e keer geweest, dat Elburg daarvan iets te verduren gehad heeft. Zoo het ook al verder zijn deel kreeg der gevaren, waarmee de elementen van de zeezijde het bedreigden, plundering of brandschatting kwamen sindsdien niet meer voor.

Voortaan blijven, op 'n enkele uitzondering ten tijde der patriotten en oranjeklanten na, toen Elburg zich op 6 September 1786, zonder één schot te lossen aan Prins Willem V overgaf, alleen de plaatselijke omstandigheden van belang.

Daaronder meen ik het stichten van het Feithenhof te mogen rekenen, dat krachtens testamentaire beschikking van 25 Aug. 1733 door Vrouwe Maria Catherina Feith, Douairière van den H.E. Gestr. Heer Gerrit, baron Witten, lid van de Ridderschap van de Veluwe, eerste ambtsjonker van Epe, en burgemeester van Elburg, werd gesticht en wel in het jaar 1740.

Het Feithenhof bevat in de vergaderzaal der provisoren de wapens van de geheele familie Feith en Witten. Een zilveren beker, daar mede onder een stolp aanwezig, versierd met het witte paard, uit 't wapen der familie Feith en welke ongeveer 3 liter wijn kan bevatten, dient, om de testamentaire bepaling na te komen, waarin wordt gezegd, dat op St. Maarten alle verpleegden een teug daaruit drinken moeten ter gedachtenis aan de stichteres.

Het Weduwenhofje, waarvoor reeds in 1450 giften geschonken werden, heeft een steenen poort, in 1650 gebouwd. Het Veghenhofje, dat van 1773 dagteekent is 't derde van dit soort stichtingen.

Verder diende omstreeks 1800 Elburg tot verblijf aan den Luitenant-Admiraal van Kinsbergen, die zich vooral voor de inrichtingen van onderwijs interesseerde, en waarnaar o.a. het instituut van Kinsbergen, voor jonge dames, vroeger gevestigd in het gebouw der Teeken-ambachtsschool genoemd is. Nog vroeger vond men hier de Latijnsche school, waar vele jongelieden uit aanzienlijke familiën hunne opleiding voor Academie en handel, leger en vloot hebben genoten. Als herinnering aan deze dagen leest men op den gevel nog Horatius' woorden: „Intendas animum studiis et rebus honestis”.

Vermelden we thans nog het bestaan van een museum van Oudheden, dat in een der fraaiste kamers berust van het Stadhuis, wat bouworde betreft, en in dat Stadhuis de schouw in de Burgemeesterskamer, dan rest mij alleen nog, door de Vischpoort naar zee te wandelen.

De Vischpoort, eerst een toren, zooals Elburg er te dien tijde vele bezat en in 1592 tot een poort gemaakt, is nog een der mooiste gebouwen van het oude Elburg, dat er toch velen telt. Aan de zeezijde bevat het een schijnwerper, die als vuurtoren, licht dienst doet. Daar, buiten de wallen, die op dit punt zéér fraai zijn, ligt de haven en het zeebad; in de nabijheid het z.g.n.

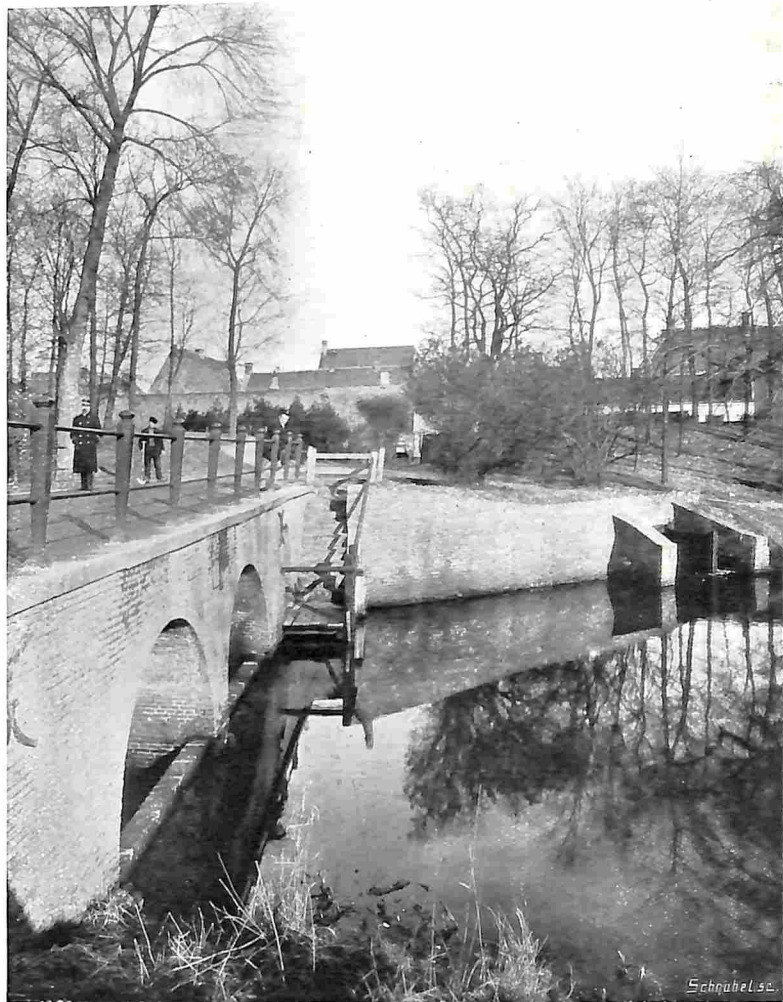

Foto C. Steenbergh.

ELBURG. WAAR MEN VAN NUNSPEET HET STADJE BINNENKOMT.

„Neerlands bergje”; ver strekt zich de zee uit in den frisschen herfstmorgen, onder 'n strakblauwe lucht; in de verte drijven zeilgeheschen de bidders op het haast gladde water. Rechts ligt Kampen, links Harderwijk, de oude bondgenooten van weleer in den strijd tegen de vecht- en rooflustige Ridderschap. En rustig in de strakke herfstzon, met z'n breede straten en welverrend zindelijk uitzien, te midden van half geslechte muren en groenbegroede wallen, met het rustige bedrijf zijner burgers, ligt Elburg daar aan zee, als 'n kras oud moedertje dat nog jong van hart, de moeilijke dagen van weleer achter den rug, rust van haar ouderdom, en na de vele ervaringen, blij met d'r plaatsje onder de zon, de jonkheid ten voorbeeld is, in wijze rust en kalme tevredenheid.

Straks komt de tram, de eenige, die wat van de rusteloosheid van de buitenwereld brengt in de kalmte van het stadje. En als ik buiten langs, voorbij de massale St. Nicolaaskerk en haar machtigen toren om, het verlaat, dan blijft bij mij een indruk na, van nijvere en rustige welgesteldheid, van veel ouds dat zijn rust er waardiglijk geniet, van veel moois, dat gespaard voor den nakomeling kan verhalen van weleer.

Maar alleen rijst dan steeds weer het verknoeide stadhuis, als 'n donkere vlek in m'n tevreden gedachten! Dat verdraaide stadhuis ook!

TOM SCHILPEROORT.

DE AARDAPPEL.

WIE een middag zonder aardappelen is, heeft eigenlijk nog niet gegeten. Zoo is het in ons land bijna met een ieder, van den gewonen werkmán tot den gezeten burger toe. We zijn zoo gewoon, den aardappel gedurende een goed deel van het jaar als hoofdschotel te zien, dat we ons maar moeilijk kunnen voorstellen, hoe men het vroeger aanlegde, toen hij er . . . nog niet was. Wat heeft zoo'n enkel gewas niet een verandering in onze voedingswijs teweeg gebracht, wat heeft hij erwten en boonen en gort en wat dies meer zij, niet naar den achtergrond gedrongen. Oorspronkelijk van Amerikaanschen afkomst is hij nu een voorwerp van zuiver Nederlandsche teelt. Columbus at hem al op het eiland Cuba. Maar het duurde nog tot 1561, eer hij door den slavenhandelaar

Foto C. Steenbergh.

ELBURGSCH ACHTERBUURTJE.

Foto H. Doyer.

EEN FRAAIE ROZELAAR IN DEN TUIN VAN HET STATION TE ROERMOND.

John Hawkens naar Ierland overgebracht werd. Evenwel: verdere verspreiding vond hij niet. Zoo kwam het dan ook, dat hij in 1584 door Francis Drake andermaal als een nieuwigheid ingevoerd werd. Hij zond ze aan een vriend van hem in Engeland, met de opmerking er bij, dat de knollen wellicht aankweeking op uitgebreide schaal verdienen zouden. De proef werd genomen, de knollen werden gepoot en de planten ontwikkelden zich voo spoedig. Maar in den komenden herfst werden niet de knollen, maar de bessen geoogst, die hier en daar nog aan de verdorpe planten hingen. Ze werden in boter gebakken, met kaneel en suiker toebeleid en zoo als nagerecht aan enkele genoodigden voorgezet. Men proefde er van, maar... het oordeel was niet gunstig! Dat mocht een kostje voor de halfwilde Amerikanen zijn, maar voor ons Westelingen, deugde het niet! Zoo'n gewas zou hier nooit ingang vinden! redeneerde men. Het bleek evenwel al spoedig, dat de gastheer zich omtrent het gebruik niet genoegzaam had laten inlichten. Want toen hij op een morgen z'n tuin doorwandelde en de halfverbrande knollen proefde, die de tuinman bezig was met het afgestorven loof in vlammen te doen opgaan, moest hij erkennen, dat er toch wel iets eetbaars aan de planten was. Maar tot verdere uitbreiding kwam de teelt toch niet.

In 1589 gelukte het den Leidschen hoogleeraar Clusius enkele knollen machtig te worden en daardoor het gewas ook op onzen bodem over te brengen. Maar lang bleef de teelt tot de horti en de buitenplaatsen van den adel beperkt, waar hij meer als curiosum dan om het nut werd aangekweekt. Zoo is het te verklaren, dat de aardappel voor het eerst in 1616 als een zeldzaam gerecht op de koninklijke tafel van Frans I, den toenmaligen koning van Frankrijk, kwam en het gelukte niet dan na een weloverlegde list, om hem ook bij het volk ingang te doen vinden.

Het was na den hongersnood van 1716, dat er door de Fransche regeering een hooge premie werd uitgelooft op de aanwijzing van een voedingsmiddel, dat desnoods het graan zou kunnen vervangen. Parmentier, een apotheker te Montmidier, stelde den aardappel voor. Vijftig morgens land kreeg hij ter beschikking, om de proef te nemen! De planten groeiden goed, maar toen de knollen volwassen waren, weigerde het volk, ze te eten! Men weet, hoe conservatief de plattelandsbevolking in dit opzicht is! Evenwel: een gestolen vrucht is lekker! Dat wist Parmentier ook. Daarom liet hij onder trompetgeschal den volke kond doen, dat al wie het wagen dorst, een hand naar zijn oogst uit te steken, gerechtelijk vervolgd en streng gestraft zou worden. Een leger van bewakers werd rondom het veld gezet! Dat hielp. Bij nacht en ontijd ging de omwonende bevolking op roof uit en de wachters deden vaak een oogje dicht. De gestolen aardappels werden met de noodige omzich-

tigheid gekookt en... heimelijk verorberd. Men ging meer stelen, telkens weer, tot het veld zoo goed als leeggeroofd was. Toen was de vooringenomenheid geweken. Een standbeeld houdt nog altijd de nagedachtenis in eere van den man, die aldus aan Frankrijks bevolking een weldaad bewees.

In Duitschland, waar al gauw de sabel rinkelt, als 't met een zoet lijntje niet vloten wil, werd de bevolking met geweld gedwongen, zich meer dan tot dusver met de aardappelteelt bezig te houden. In 1763 werden er op last van Frederik II dragonders op uitgezonden, om de boeren in Silezië tot den aardappelverbouw te noodzaken. Want het was te voorzien, dat er na de vele oorlogen van vorige jaren en de herhaaldelijk slechte graanoogsten een algemeene hongersnood uitbreken zou. En toen deze in 1770 dan ook werkelijk kwam en er in Bohemen alleen 180.000 menschen stierven, had Silezië overvloed en kon nog 200.000 vluchtelingen, die van elders kwamen, van voedsel voorzien.

Nu was het omstreeks denzelfden tijd, dat de teelt van dit gewas ook in ons land meerdere uitbreiding vond. In 1761 werd het eerste stuk in het noorden van Friesland, tusschen Tzummarum en Firdgum, geheel met aardappelen beplant.

En zoo snel breidde deze cultuur zich uit, dat tien jaar later al een scheepslading Friese aardappelen naar Amsterdam vertrok! Door hoevele duizenden is zij sedert dien gevolgd?

Hoe toch in een eeuw tijds iets veranderen kan!

K. SIDERIUS.

EEN FRAAIE ROZELAAR TE ROERMOND.

OF SCHOON het reeds lang geene zeldzaamheid meer is, in de bij stations gelegen tuinen fraaie bloemen en planten aan te treffen, wordt toch de aandacht van stadgenoot en vreemdeling getrokken door den rozelaar, van welken wij onzen lezers hierbij een afbeelding aanbieden.

De struik werd 6 à 7 jaren geleden als kleine plant gepoot door den heer J. Wittenberg, restaurateur van het station Roermond, in zijn tuin, die zoowel uit de restauratiezaal als van het stationsplein af zichtbaar is; en wel op een perk, dat zijne geschiktheid voor rozenkultuur schijnt te ontleenen aan het afwaschwater, dat daarop reeds vele jaren rijkelijk wordt gestort.

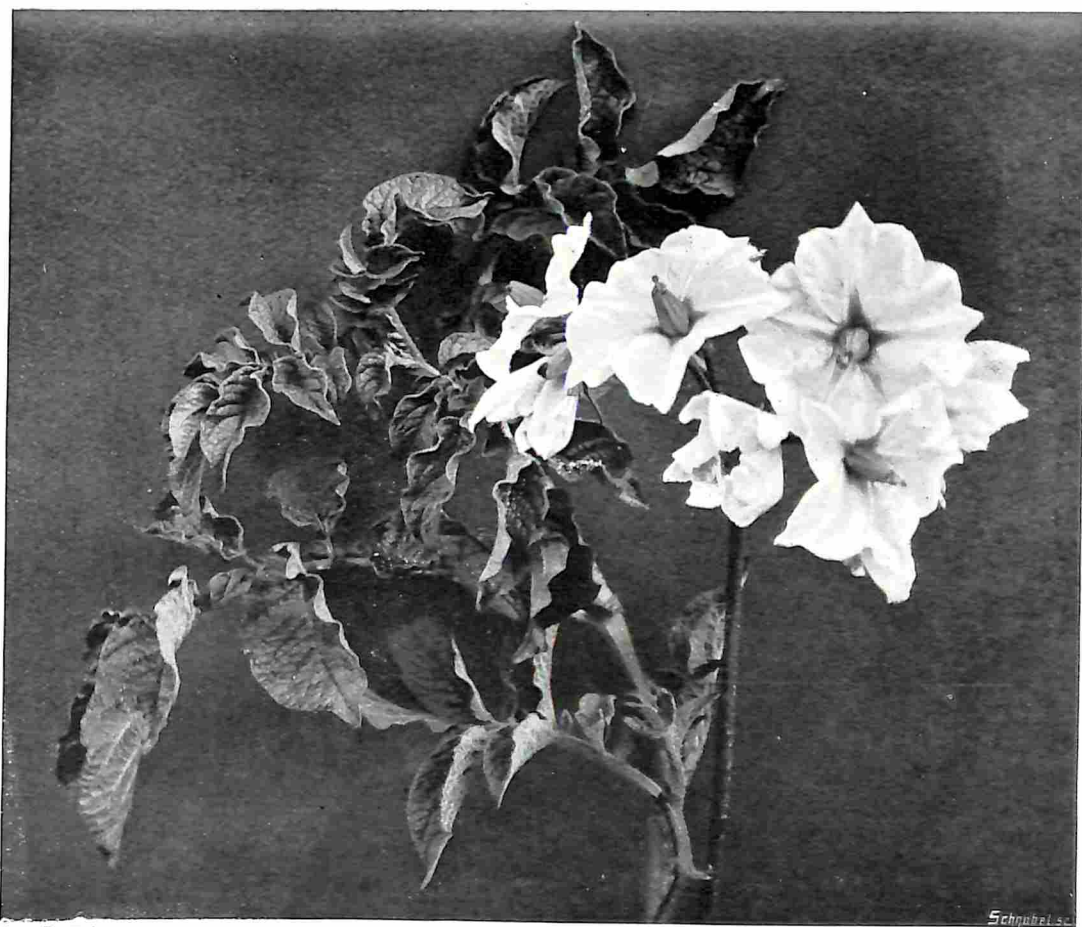

Foto R. Tepe.

BLOEIENDE AARDAPPEL.

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST.

door WILLIAM LE QUEUX.

(31) (Geautoriseerde vertaling.)

HOOFDSTUK XXVII.

SOMBERE FLUISTERSTEMMEN.

ER liepen zonderlinge geruchten door Londen. Ik had ze in de verschillende Clubs gehoord, en ook van menschen die nooit in een West-End Club komen. Doch tot nu toe was er niets in een der bladen verschenen, waarschijnlijk omdat onderredacteuren van nieuwsbladen een heilzame — of noem het een onheilzame — vrees hebben voor het zich blootstellen aan een vervolging wegens laster.

Maar toch waren het ernstige, zeer ernstige geruchten.

Niemand scheen te weten, waar zij vandaan kwamen, of door wien zij het eerst rondgestrooid waren. Men zeide tegen elkaar: „Heb je die zonderlinge geruchten over Gasperini, den beroemden violist gehoord?” en dan luidde het antwoord doorgaans: „ja, wat zou daar werkelijk van aan zijn?”

Blijkbaar hadden ze iedereen bereikt, maar terzelfdertijd scheen niemand in staat te zeggen van wien hij of zij ze het eerst vernomen had.

Wat behelsden deze geruchten? Dat zou moeilijk te zeggen zijn geweest, want er werd niets gezegd, waar men houvast aan had. De algemeene indruk echter was, dat Gasperini van zijn voetstuk was gevallen; dit ten eerste. Ten tweede, dat de verdenking op hem rustte, op de een of andere manier betrokken te zijn geweest bij het een of ander afschuwelijke schandaal, en in de derde plaats, dat hij een man was, die weldra door iedereen, alsof het een mode was, zou vermeden worden, juist zooals het eenige maanden geleden nog mode was geweest om hem met open armen te ontvangen, om in walgelijk vleiende bewoordingen van hem te spreken, en bij iedere gelegenheid met den strooppot te smeren.

Op een thee, die ik op zeker middag bij Rumplemayer gaf, en waarbij ik Rosemary en Calvert en Sophie Verande en nog twee andere mannen te gast had, hoorde ik tegen wil en dank een opmerking die ten zeerste mijn nieuwsgierigheid opwekte. Aan een tafeltje naast het onze hoorde ik een dame tot haar metgezel zeggen:

„Mijn man vertelde me gisteren nog, dat er spoedig een kolossaal schandaal aan het licht zal komen. En waar denk je wel, dat hij dat vernomen heeft? Aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken. Als het werkelijk publiek wordt, zou het voor goed gedaan zijn met den grooten Gasperini”.

Zij lieten hunne stemmen dalen, en ik verstond verder niets, tot de eerste spreekster op iets luideren toon zeide:

„Nu, als het waar is, dan behoort hij het land uitgejaagd te worden. Het arme mensch! Hoe verschrikkelijk! Maar kan daar dan niets aan gedaan worden? Men heeft toch zeker wel het recht tusschenbeide te komen en haar te redden?”

Tevergeefs trachtte ik het antwoord van haar metgezel op te vangen. Men praatte zoo luid om ons heen, dat haar stem geheel

Ver. Foto-Bur.

**HET CONFLICT TUSSEN
OOSTENRIJK EN SERVIË.
GENERAAL PUTNIK, DE CHEF
VAN DEN GENERALEN STAF,
DIE L.L. ZONDAG NABIJ BUDA-
PEST IS GEVANGEN GENOMEN.**

was natuurlijk mogelijk, maar toch achtte ik het hoogst onwaarschijnlijk, gezien de geruchten die mij ter oore waren gekomen. Bovendien werd er in het artikel gesproken van de „vreemde geruchten”, die „in den laatsten tijd” de ronde deden. Het stond bij mij vast, dat de musicus, waar op gedoeld werd, geen ander dan Gasperini was. En kon dan de vrouw, waar men op doelde een andere dan Madame Joubert zijn?

Den volgenden dag publiceerde een morgenblad nieuwe mededeelingen.

„Wat betreft de verhalen die in omloop zijn over een artist, wiens naam op ieders lippen is, wordt ons door een alleszins geloofwaardig correspondent medegedeeld, dat er binnenkort verbazingwekkende onthullingen verwacht kunnen worden, die het schandaal met een nog veel ernstiger zaak in verband zullen brengen, met niets minder namelijk, dan de verdwijning in Londen, laatstleden Mei, van den rijken katoenmakelaar Cuthbert Quain uit Manchester”.

„Heb je deze verklaring gelezen?” riep ik uit nadat ik was binnengelaten in Theresa's kamer in de vertrekken, die Calvert voor haar in Bayswater gehuurd had. Hij had dit met opzet gedaan, om haar dadelijk bij de hand te hebben, zoo het noodig mocht blijken, dat zij als getuige optrad. Want volgens wat zij hem verteld had, en wat Rosemary en Sophie Verande hem meegedeeld hadden, voelde hij wel, dat Gasperini weldra door de politie gezocht zou worden. Gegeven alle bewijzen die hij tegen Gasperini verzameld had, leek het bijna onmogelijk, dat er binnen kort niet iets tegen Gasperini op touw zou gezet worden, wat tot zijn arrestatie zou leiden.

„Wat is er dan?” vroeg zij, terwijl zij mij de krant uit de hand nam.

Ik zag haar de wenkbrouwen optrekken, terwijl zij het artikel langzaam doorlas. Zij glimlachte, terwijl zij mij het blad teruggaf, en merkte toen kalm op:

„Ik wist dat het vroeger of later moest komen”.

„Wat moest komen?” riep ik uit, mijn opwindung betuigend. Haar eigenaardige kalmte verbaasde mij, hoewel ik wist, dat uiterlijke kalmte bij haar nog geen afspiegeling was van wat zij innerlijk voelde.

„De verdenking, dat hij van dien moord afwist”.

„Moord?”

„Wacht en u zult het zien”, zeide zij. „Het kan me niet meer schelen wat ik u vertel, meneer Fane. Ik wil alles wagen, het is me alles hetzelfde. Het eenige waar ik nu nog naar verlang, is, dien man in de beklagdenbank te zien staan. En daar zal hij weldra staan — o ja! geloof me. Ik heb nog een getuige gevonden, een man, die alles wat ik zeg kan bekrachtigen, en die, met dit te doen, zonder dat hij het zelf weet, de waarheid aan het licht zal helpen brengen.

(Wordt vervolgd.)

Schnabelsc.

Foto C. Steenberg.

**HET TOONEEL VAN HET NATUUR-THEATER TE BERGEN (N.-H.), EENIGE
UREN VÓÓR DE OPVOERING VAN CANTER'S „POPPENKAST”.**